

**КОЛИ КОХАННЯ ЗУСТРІЧАЄ СМЕРТЬ:
ВІДТІНКИ ДОРОСЛІШАННЯ У РОМАНІ А. Д'АВЕНІА
«БІЛА, ЯК МОЛОКО, ЧЕРВОНА, ЯК КРОВ»**

Ірина КУШНІР

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри світової літератури*

Львівського національного університету імені Івана Франка

вул. Університетська, 1, м. Львів

ORCID: 0000-0001-5812-2543

iryna.kushnir@lnu.edu.ua

Статтю присвячено дослідженню роману А. д'Авеніа «Біла, як молоко, червона, як кров», де письменник зобразив процес дорослішання підлітка у критичний момент його життя (смерть коханої дівчини від лейкемії). Виокремлено компоненти світу підлітковості: буття-у-школі, буття-у-сім'ї, буття-у-собі. Акцентовано, що важливими складниками моделювання світу підлітковості є оповідь від першої особи Лео та діалогічність, що сприяє процесу пізнання істини і сенсу буття через дискусію проблем «кохання – життя – смерть» із учителем, батьками, друзями. Отже, Лео виступає «медіумом» між підлітками та їхніми батьками, даючи змогу побачити проблему ніби зсередини. Особоцентричність (зосередження на пізнанні своєї самості підлітком) становить композиційний центр роману. Підкреслено гіперболізацію емоційного переживання кохання та уразливу свідомість на етапі переходу до дорослішання, що транслюється у тексті кольористикою. Установлено, що життя головного персонажа Лео має два полюси: біле (нудьга, школа) і червоне (кохання, життя) у поєднанні з блакитним (дружба). Визначено атрибути «радісті-попри-все», як-от руде волосся Беатріче та ін. Акцентовано на значущості інтертекстуальних (Данте і Беатріче та ін.) та інтермедіальних паралелей для поглиблення авторської інтенції життєствердної позиції «червоного». Констатовано, що світ підлітковості, попри всі випробування коханням і смертю, набуває «радісного червоного» у трактуванні А. д'Авеніа; модус радості видозмінюється, проте залишається домінуючим. Італійського письменника А. д'Авеніа диференціюємо як автора-посеред-підлітковості, оскільки він присвятив своє життя навчанню дітей та волонтерству, звідси у романі прослідковується його обізнаність із проблемою підлітків XXI ст. Його роман «Біла, як молоко, червона, як кров», що можемо класифікувати як педагогічний, спрямований як на підлітків, так і на дорослу аудиторію.

Ключові слова: *модус радості, педагогічний роман, підліток, кольористика, дидактизм, інтертекстуальність, інтермедіальність.*

WHEN LOVE MEETS DEATH: SHADES OF ADULTHOOD IN A. D'AVENIA'S NOVEL "WHITE AS MILK, RED AS BLOOD"

Iryna KUSHNIR

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of World Literature*

Ivan Franko Lviv National University

1 Universytetska str., Lviv

ORCID: 0000-0001-5812-2543

iryna.kushnir@lnu.edu.ua

The article is devoted to the study of A. d'Avenia's novel «White as Milk, Red as Blood», in which the writer depicted the process of a teenager's transition into adulthood at a critical moment in his life (the death of his girlfriend from leukaemia). Life-at-school, life-in-the family, life-within-oneself as main components of adolescence have been highlighted. The important components of modelling the world of adolescence such as Leo's first-person narrative and dialogue, which contribute to the process of discovering truth and the meaning of life through discussions of love, life and death with teachers, parents and friends have been emphasised. So, Leo acts as a «medium» between teenagers and their parents, allowing them to see the problem from the inside. Self-centredness (a teenager's focus on discovering their own identity) forms the compositional centre of the novel. The hyperbolisation of the emotional experience of love and the vulnerable consciousness at the stage of transition to adulthood have been underlined conveyed in the text through colouristics. Two poles of the main character's life have been stated: *white* (boredom, school) and *red* (love, life) combined with *blue* (friendship). Several attributes of «joy-despite-everything» such as Beatrice's red hair, etc. have been identified. Emphasis has been placed on the significance of intertextual (Dante and Beatrice, etc.) and intermedial parallels to deepen the author's intention of the life-affirming position of *red*. Despite all the trials of love and death, the world of adolescence acquires a «joyful red» in A. d'Avenia's interpretation. Italian writer A. d'Avenia is amid adolescence, as he has devoted his life to teaching children and volunteering, so his awareness of the problems of XXI-century teenagers is evident in the novel. His novel «White as Milk, Red as Blood» can be classified as educational, and it is aimed at both teenagers and adult audiences.

Key words: *modus of joy, pedagogical novel, teenager, colouristics, didacticism, intertextuality, intermediality.*

Постановка проблеми. Роман А. д'Авенія «Біла, як молоко, червона, як кров» (2010) є одним із репрезентативних творів сучасної італійської підліткової прози та охоплює коло важливих проблем підлітковості (кохання, дружба, утрата, пошук себе), що змотивувало нас до його дослідження. У статті запропоновано нову перспективу аналізу цього роману сучасного італійського письменника

А. д'Авеніа крізь призму підлітковості як важливого художнього елемента, що конструює хронотоп роману, його символічні доміанти, смислові зв'язки та важливий для тлумачення сенсів твору. Спробуємо проаналізувати, як модус радості як головний концепт (за термінологією Р. Кохан [3]), попри всі випробування у житті підлітка-персонажа, постає домінуючим. Цікаво, що роман А. д'Авеніа «Біла, як молоко, червона, як кров» не є винятково обмеженим аудиторією підлітків, а й спрямований на батьків, учителів, дорослих загалом. Він виконує специфічну дидактичну функцію – навчати радості і дорослого читача, що поринає у складний глобалізований сучасний світ, змінюючи кут зору на проблеми підлітка ХХІ ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим підґрунтям для дослідження стали концептуалізація доміанти «радість» у статтях та монографії Р. Кохан [3; 2], а також розвідки, присвячені термінології літератури про дитинство, напрацювання наратології та метамодернізму (Л. Мацевко-Бекерська, М. Славова, Е. Огар та ін.) [5; 7]. Слід зазначити, що сьогодні проза для підлітків функціонує як складна багатокомпонентна система, що відображає трансформації сучасного соціокультурного середовища, розширює тематичні горизонти, модернізує жанрові структури та поглиблює психологічний аналіз і проблематику ідентичності (за Т. Качак) [1]. Роман А. д'Авеніа «Біла, як молоко, червона, як кров» цікавий із позиції аналізу того, як підліток долає кризу екзистенційної самотності, дослідження якої здійснене у статті А. Тичініної та Н. Нікоряк на прикладі роману Д. Овенс [4].

Актуальність розвідки полягає у відкритті для українських читачів та дослідників-літературознавців одного з важливих романів, що входять у корпус текстів літератури для підлітків. Уперше звертаємося саме до літературознавчого аналізу А. д'Авеніа «Біла, як молоко, червона, як кров», оскільки він більш досліджений науковцями-лексикологами.

Метою статті є аналіз головних проблем роману та виокремлення символіки кольору, що надає твору особливої психологічної глибини. Виокремлюємо такі завдання: вивчити проблеми стосунків підлітка з батьками, кохання, дружби, смерті, втрати, дорослішання, любові та порозуміння з близькими; визначити роль та символізм кольору (білий, червоний, блакитний) у житті персонажа Лео; указати на інтертекстуальні та інтермедіальні паралелі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роман має символічний епіграф із твору І. Кальвіно «Любов до трьох апельсинів» зі збірки «Італійські казки», де йдеться про пригоди принца у пошуках кохання у гумористичній та іронічній формі: *«Сину мій, хто біла, то не червона, хто червона, то не біла, проте шукай, можливо, знайдеш»* [6, с. 4]. Він орієнтує реципієнта на прочитання шляху пошуку і становлення самості підлітка-персонажа через випробування коханням, смертю та життям.

У романі А. д'Авеніа «Біла, як молоко, червона, як кров» важливими компонентами моделювання світу підлітковості є оповідь від першої особи Лео та

діалогічність, що сприяє процесу пізнання істини та сенсу буття через дискусію проблем «кохання – життя – смерть». Особоцентричність (зосередження на пізнанні своєї самості підлітком) становить композиційний центр роману. Письменник зобразив становлення підлітка у критичний момент його життя (смерть коханої дівчини від лейкемії), звідси життя Лео має два полюси: біле (нудьга, школа) і червоне (кохання, життя) у поєднанні з блакитним (дружба).

Початок роману – білий, що стає символом пасивності та не-буття для Лео, із яким він бореться: *«Кожна емоція – це колір. Тиша біла. Насправді білий – це колір, який я не можу витримати: він не має меж. Безсонна ніч називається білою, йти в білому значить провалити нагоду мати сексуальний контакт із жінкою, піднімати білий прапор – це здатися, залишати білий листок, бо ж нема що сказати, мати біле волосся, тобто, постаріти і посивіти... Насправді, білий – це навіть не колір. Це ніщо, як тиша. Ніщо без слів і без музики. У тиші – порожнеча. Я не вмю мовчати або залишатися на самоті, що одне й те ж»* [6, с. 9] (переклад з іт. на укр. тут і далі наш. – І. К.). Від символічно білого життя його рятує музика для всіх нагод та спілкування: *«Тож я не залишаюся самотньобілим. Є хтось, хто супроводжує мене і надає кольору моему дню. Не те, щоб мені було нудно. Тому що у мене тисяча проектів, десять тисяч бажань, мільйон мрій, які треба здійснити, мільярд справ, які треба почати. Але потім я не можу не можу розпочати жодної, бо нікому не цікаво. Тому я кажу собі: «Лео, хто, бля, змушує тебе це робити? Забудь, насолоджуйся тим, що маєш». Існує лише одне життя, і коли воно стає білим. Комп'ютер – найкращий спосіб розфарбувати його: я завжди знаходжу з ким поспілкуватися»* [6, с. 10].

Роман захоплює цікавим відчитанням «кольору» дійсності та оточуючих. До прикладу, коли він зустрічає Беатріче, то сприймає її через призму зелено-рудого життєствердного кольору: *«Зелені очі, які, коли їх широко розплющуєш, вбирають у себе все обличчя. Руде волосся, коли вона його розпускає, то наче світанкова зоря перед тобою запалюється»* [6, с. 11]. Беатріче стає для Лео втіленням сенсу його життя, захоплюючи її активним кольором: *«Беатріче червона. Як і кохання. Буря. Ураган, який змітає тебе з ніг. Землетрус, що розриває твоє тіло на шматки. Це те, що я відчуваю кожного разу, коли бачу її. Вона ще не знає цього, але одного дня я їй це скажу»* [6, с. 11].

Відзначимо символічний акцент, який ставить А. д'Авенія на волоссі Лео: він вирізняється лев'ячою гривною, що стає втіленням його життєвої сили, про яку сам підліток поки не здогадується, та його хоробрості, так само, як і виклику прийнятим правилам та суспільству: *«Спочатку вони кажуть тобі, що ти маєш бути автентичним, ти маєш виражати себе, ти маєш бути собою! Потім, коли ти намагаєшся показати себе таким, яким ти є, ти не маєш ніякої ідентичності, ти поводишся, як всі інші. Що це за міркування? Ба, хто це розуміє: або ти є собою, або ти є як усі»* [6, с. 12]. Для Лео його волосся – це важлива частка його ідентифікації: *«Лев без гриви – не лев. Моє ім'я Лео не матиме сенсу»* [6, с. 11]. Йому важливо, щоб Беатріче сприйняла його таким, із левиною гривною,

бо ж «*Беатріче, або ти любиш мене таким, яким я є, з цим волоссям, або ні. Бо якщо ми не згодні в таких дрібницях, то як ми можемо бути разом? Кожен повинен бути собою і приймати іншого таким, яким він є (так завжди кажуть по телевізору), інакше яке ж це кохання?*» [6, с. 13]. Таким чином, Лео ставить важливу проблему підлітка про прийняття його самовираження оточуючими. Лео постає як підліток-лев: символічність імені теж присутня для втілення життєвої позиції персонажа: «*Мене звать Лев, і мені це ім'я підходить. Мені пощастило: воно означає красиву людину, сильного, який виходить з кущів, як король зі своєю з гривею. Він реве. Або, принаймні, у моєму випадку, намагається...*» [6, с. 15].

Нецікаве життя підлітка протиставляється його бажанню активності через опозицію біле – червоне: «*Навпаки, бувають дні, коли я не виходжу з дому. І я почувуюся такою потворою, що забарикадувався б у своїй кімнаті, не дивлячись у дзеркало. Білий. Із білим обличчям. Білим. Безбарвним. Яка мука. Проте бувають дні, коли я теж червонію*» [6, с. 13].

Прочитуємо характеристику звичайної школи, де навчається Лео, що є полюсом білого не-буття підлітка: «*Стіни мають два кольори – білий і коричневий, як у собачати, але немає нічого солодкого в школі: лише дзвоник наприкінці дня, який, коли дзвонить, здається, хоче крикнути тобі: ти викинув ще один ранок у цих двоколірних стінах. Біжи! У виняткових випадках школа буває корисною: коли вона мене дивує. Зневірюсь і тону в білих думках. Я запитую себе, куди я йду, що я роблю, чи принесу користь у майбутньому, чи... Але, на щастя, школа – це майданчик, де найбільше людей, які перебувають у такому ж стані, як і я. Ми говоримо про все, забуваючи про думки, які, зрештою, нікуди не ведуть. І білі думки, їх потрібно викидати геть*» [6, с. 14].

Школа сприймається підлітком як зоопарк із невмирущим видом учителів. Уся родина має освіту, тільки їхня такса Термінатор не навчалася у ліцеї (іронічно констатує Лео), проте це його жодним чином не мотивує вчитися: «*Відкриває розум, розширює горизонти, структурує мислення, робить тебе гнучким... (курсивом Лео цитує слова своїх батьків. – І. К.) І зранку до ночі розбиває твої яйця. Так воно і є. Немає жодної причини, щоб ходити в таку школу. Принаймні, вчителі ніколи не пояснювали мені цього. Перший день четвертого класу: знайомство зі школою, знайомство з викладачами. Щось на кшталт походу до зоопарку: вчителі, захищений вид, який, як ти сподіваєшся, назавжди вимре...*» [6, с. 22]. Оскільки нема зацікавлення, то й Лео не старається вчитися, перекладаючи відповідальність за це на своїх учителів: «*Я все одно не дуже багато вчився, тому що ти робиш речі, якщо ти в них віриш. І ще жодному вчителю не вдалося переконати мене в тому, що воно того варте. Якщо той, хто присвячує цьому своє життя, не може цього зробити, то чому це повинен робити я?*» [6, с. 23].

Так, нарощуючи білість, письменник передає екзистенційну нудьгу та бездіяльність персонажа, що, проте, прагне вирватися із цього стану. Його «наставник» – персонаж мультфільму про Сімпсонів Барт, що втілює бунтаря та посереднього учня: «*«Я не знаю, чому я це зробив, не знаю, чому мені це сподобалося,*

*і не знаю, чому я зроблю це знову»: моя життєва філософія полягає в цих світ-
лих словах Барта Сімсона, мого єдиного вчителя і наставника» [6, с. 16]. Лео
занадто юний, не вміє рятувати світ, він буде лише поступово вчитися рятувати
себе, рятуючи любов'ю інших: «До чого тут я? навіть не можу врятувати світ.
Для цього достатньо Людини-наука» [6, с. 15]. Письменник дає йому шанс
навчитися бути відповідальним, і він ним скористається у подальшому.*

*Будь-яка невдача (Беатріче не відповідає на повідомлення) забарвлює життя
Лео у колір біліший від білого: «Звичайний невдаха спробував із повідомленням.
Ця тиша проникає в моє серце, як художник, що вкриває стіни білим кольором,
стираючи ім'я Беатріче і покриваючи його рівномірним шаром. Кліщі болю,
страху, самотності вириваються із мого німого мобільного телефону і стиска-
ють мої нутроці... Спочатку похорон, потім Беатріче, яка не відповідає. Дві
білі віконниці зачиняються, і більше того, на тій білій, що брязкає, написано
«Під'їзна дорога». Вони зачиняються, і ти мусиш відступити» [6, с. 15].*

*Проблема дружби є однією з провідних поруч із коханням у цьому романі.
Товариш із класу Ніко є таким другом для Лео: «Не треба думати про білий
колір». Ніко завжди мені це каже. Ніко завжди має рацію. Не випадково він мій
найкращий друг. Він як Вілл Тернер для Джека Горобця. Ми рятуємо один одному
життя щонайменше раз на місяць, бо для цього й існують друзі» [6, с. 14]. Серед
приятелів – команда «Пірати» та дівчата зі шкільної компанії. Порівняно з кохан-
ням, яке не вибирають, бо воно приходить саме, дружба є важливою константою
життя Лео: «Я сам обираю друзів. У цьому краса друзів. У тому, що ти обираєш
їх і ти щасливий з ними, тому що ти обираєш їх саме такими, якими хочеш їх
бачити. Натомість приятелів ти не обираєш. Вони трапляються з тобою, і
часто це справжня справжній біль у дупі» [6, с. 14]. Вірність і дружбу втілює
Сільвія: «Сільвія – це людина, з якою можна говорити про все. Я її дуже люблю і
часто обіймаю. Але я роблю це тому, що вона щаслива, і я теж. Але вона не мій
тип. Я маю на увазі, що вона справедлива: ти можеш говорити з нею про що зав-
годно і вона вислухає тебе і дасть пораду. Але їй бракує магії, зачарування. Того,
що є у Беатріче. У неї немає рудого волосся, як у Беатріче. Беатріче з поглядом,
що змушує тебе мріяти. Беатріче руда, а Сільвія блакитна, як і всі справжні
друзі» [6, с. 17]. Блакитність дружби розфарбовує білість самотності Лео. У всіх
складних ситуаціях Лео звертається до Сільвії, що, ймовірно, «була ангелом у
минулому житті. <...> Я думаю, що Сільвія – мій ангел-охоронець. Я відчуваю
полегшення» [6, с. 29].*

*Наступною важливою проблемою, порушеною письменником у романі, є про-
блема стосунків батьків та дітей, підлітків зокрема. Перш за все проаналізуємо
стосунки з матір'ю. Лео вважає, що вона його не зможе зрозуміти: «Дорослі не
пам'ятають, як це – бути закоханими. Який сенс пояснювати щось тому, хто
цього вже не пам'ятає? Який сенс описувати червоний колір сліпому? Мама
не розуміє...» [6, с. 31]. Батько і мати залишаються за межами близького кола
людей, бо вони ж дорослі: «Здається, вони ніколи не були мого віку. А ще тато*

завжди приходить додому втомлений з роботи і хоче дивитися футбол. А мама? Я соромлюся її. Я вже дорослий, я не можу розмовляти з мамою!» [6, с. 47]. Лео вважає, що дорослі бояться жити і ризикувати: «Дорослі, безумовно, є у світі, щоб нагадувати нам про страхи, яких у нас немає. Це вони бояться» [6, с. 50].

Авторська іронія виявляється у коментарі про те, що про важливі для Лео проблеми він може розмовляти тільки зі своєю таксою Термінатором. «Так, тому що коли я маю важливі питання, я знаю, що з дорослими про них говорити марно. Вони або не слухають, або кажуть, що не треба. не думай про це, це пройде. Але якщо я говорю про це з тобою, це ж не пройде, так?! Або вони придумують: одного дня ти зрозумієш, одного дня, коли матимеш дітей, ти зрозумієш, матимеш роботу – зрозумієш» [6, с. 46].

Головна проблема роману – це трагічна історія кохання підлітка, забарвлена у червоне, колір життя і активності, з яким на початку асоціюється Беатріче. Для Лео в минулому житті вона була зіркою: «Беатріче – це червоне вино. Вона п'янить мене: я кохаю її» [6, с. 24]. Перше кохання стає всеохопним, здатним надати кольору безбарвному білому не-буттю Лео: «Я закоханий, і <...> навіть найчорніша ніч стає червоною» [6; с. 31]; «Беатріче тут, і кохання в твоїй душі змушує тебе мріяти, і ніхто не в змозі відняти його в тебе, тому що кохання знаходиться там, де ніхто не може проникнути» [6, с. 32]; «достатньо того, що Беатріче тут, і життя щодня нове. це кохання робить його новим!» [6, с. 32]. Коли ж Беатріче не відповідає, то Лео трагікомічно вигукує: «Огорніть мене у біле, як мумію!» [6, с. 32]. Головні асоціації з Беатріче підкреслюють її важливість у житті Лео: він її записав у своєму мобільному «Червона»: «червона зірка: сонце, рубін, вишня» [6, с. 45].

«У Беатріче руде волосся. У Беатріче зелені очі. У Беатріче. Після обіду вона зупиняється з друзями перед школою. Беатріче не заручена. Я був на її вечірці минулого року: це була мрія. Я весь час ховався за чимось або кимось, щоб дивитися на неї, щоб закарбувати в пам'яті кожен її жест і рух. Мій мозок перетворився на камеру, щоб моє серце могло в будь-який момент переглянути найпрекрасніший фільм, коли-небудь знятий на землі» [6, с. 45]; так Беатріче стає його мрією і сенсом життя.

Перше зіткнення зі смертю у Лео відбувається на похороні чоловіка вчительки Арджентьєрі, щирість підлітка виявляється у тому, що щоб її підбадьорити, він посміхається. Уперше він задумується про те, що там, за межею життя. Для пояснення лейкемії письменник уводить завдання з грецької мови, де Лео дізнається про те, що «Leukos – білий. Звідси походить італійське слово «світло». Аїта – кров. Звідси походить італійське слово «гематома» (згусток крові). Якщо скласти ці два страшні слова разом, то вийде ще страшніше: лейкемія» [6, с. 54]. Коли Сільвія повідомляє Лео, що у Беатріче лейкемія, йому видається, що його кров теж стає білою. Так раптово Беатріче, що втілює червоний колір (життя), переходить у категорію білого (смерті). Домінуючим кольором життя Лео знову стає білий: «Усе побіліло: вулиця, небо, обличчя людей, фасад лікарні» [6, с. 58],

так він приймає рішення здати кров: *«Я знаю, що в моєму тілі так багато тієї червоної крові, що я віддав би всю їй, щоб побачити, як вона перетвориться на рудий колір її волосся»* [6, с. 58].

Коли мама не розуміє, чому Лео хоче стати донором (підліток потребує дозволу батьків), перекладаючи відповідальність на батька, котрий приходить занадто пізно, то Лео боїться його про це спитати: *«Страх – білий. Смівість – червоний. Коли бачиш білий колір, повинен зосередитися на червоному і порохувати до одного»* [6, с. 70] – така порада Ніко. Кохання додає відваги Лео, він стає донором Беатріче: *«Кров, як і кохання, зводить з розуму, але водночас дає сили долати свої обмеження...»* [6, с. 72]. Цей учинок зближує сина і батька, що ділиться досвідом його першого знайомства з матір'ю і розповідає, як подарував мамі зірку Сіріус. Вони поділяють спільне захоплення астрологією. Батько пишається сином: *«Я вважаю, що сьогодні ти став чоловіком: ти зробив те, що ніхто не пропонував і не вирішував за тебе. Ти сам це вибрав <...> Я давно не проводив стільки часу з батьком. «Я пишаюся тобою» – це девіз сьогоднішнього дня»* [6, с. 74]. Інший приклад порозуміння між батьком і сином, коли батько карає його за прогулювання школи, бо Лео повернувся від Беатріче з лікарні, він чи не вперше розуміє сина, а син його (*«Я щасливий, незважаючи на покарання, тому що була визнана єдина дійсно важлива причина для виходу на вулицю»* [6, с. 183]. Бо життєвий досвід – це теж навчання: *«Відповіді, які мені потрібні, я отримав у день, коли я не ходив до школи»* [6, с. 180], – каже батько. Коли у Лео стається емоційний вибух, батько бере його на прогулянку, нічого не кажучи, не караючи і не читаючи нотацій: *«Ми ні про що не говорили. Але з татом поруч я майже спокійний, мої сумніви щодо всього і всіх, здається, вщухають. Мої рани менше печуть. Тато – батько. Як стати батьком? Треба прочитати багато книжок, мати хоча б одну дитину і мати силу, подібну до Божої»* [6, с. 217]. Кохання стає надалі містком для подолання нерозуміння між батьками і Лео.

Коли Беатріче після хіміотерапії повертається до школи, вона дуже змінилася: *«Її посмішка не червона, як завжди, вона швидше біла. Але вона – це моя мрія. Моя мрія червона, і я маю змінити цей білий колір на фіолетово-червоний, який виходив з моєї руки. У мене більше немає сумнівів. У цій посмішці – сенс всього, що я шукаю. Я не дам тобі піти. Я не дозволю цій білій пухлині забрати тебе»* [6, с. 78]. Таким чином, Лео знаходить сенс свого життя і реалізує себе у допомозі дівчині, задля неї він почуває себе супергероєм. Лео через нещасний випадок на мопеді втрапляє до лікарні, і все навколо знову стає білим. Його перебування у лікарні розраджує Сільвія, подруга-фея з голубим волоссям. Лео формулює відмінність між коханням і дружбою: *«Якби вона не була просто другом, я міг би її полюбити. Але кохання – це щось інше. Кохання не дає спокою. Кохання не дає спати. Кохання підносить і дає сили. Кохання – це завтра. Кохання – це цунамі. Кохання криваво-червоне»* [6, с. 84].

Серед проблем роману – екзистенційна самотність підлітка, якому важливо бути прийнятим у колективі. Із Лео це відбувається тоді, коли він перебуває

у лікарні: *«Я радий. Хто знає, чому для того, щоб бути в центрі уваги, потрібно так себе применшити. Іноді в житті хочеться зробити щось настільки сенсаційне, щоб інші вже не могли тебе ігнорувати: бути в усіх на очах і на вустах. Особливо в ті моменти, коли ти відчуваєш себе самотнім і хочеш виплюнути свою самотність в обличчя іншим. Тоді ти уявляєш, як викидаєшся з вікна, щоб усі ці шматки лайна зрозуміли, що ти відчуваєш і що означає залишити інших на самоті. Так чи інакше, біль і нещастя видаються найкращим способом для інших піклуватися про тебе і любити тебе»* [6, с. 87]. Лео усвідомлює, як добре мати родину на прикладі сусіда з лікарняної палати на прізвисько Слон: *«Завдяки Слону я усвідомив, що таке мати сім'ю. Не те, щоб у мене її не було. Проте я побачив те, що не вдавалося побачити раніше. Тому що є речі, які не зрозумієш, поки сам туди не втрапиш. Батьки здаються професійними скалками в дупі, які тільки й роблять, що забороняють тобі робити те, що ти хочеш»* [6, с. 89]. Досвід перебування у лікарні навчив Лео цінувати родину, тому йому потрібно когось, хто буде поруч: *«навіть коли тобі зле, ти залишаєшся спокійним, у цьому сенс добре прожитого життя: хтось, хто любить тебе, навіть коли тобі зле»* [6, с. 89].

Беатріче в тій самій лікарню проходить хіміотерапію, Лео співпереживає її стражданню настільки, що готовий помінятися з нею місцями. Акцентування на білому кольорі як символі не-життя відбувається засобом квітки маргаритки, яку Лео їй дарує та яку він бачить уві сні: *«Ромашка в її рудому волоссі, запаленому сонцем»* [6, с. 109]. Лео повертається до звичної рутини, де білий домінує: *«Коли все навколо біліє, моє серце стискається, як сочевиця, і, хоча воно кричить, ніхто його не чує»* [6, с. 110]. У школі теж нудьга: *«І я починаю пливти у цій білій бульбашці, яка забирає мене високо вгору, далеко в хмари, де мене вже ніхто не чує, а потім у зоряну тишу: самотній, як повітряна кулька, що відлетіла»* [6, с. 110].

Страждання підлітка поступово рухаються до емоційного піку, яким стане смерть Беатріче: *«Беатріче, найпрекрасніше створіння на Землі. Беатріче, якій лише сімнадцять років і яка має найкрасивіше руде волосся. Беатріче – це найкрасивіші зелені вікна в галактиці. Беатріче, істота, яка існує задля того, щоб розносити свою красу по всьому світу і покращувати його лише своєю присутністю. Беатріче отруєна цією клятою змією білого кольору, яка хоче її забрати. Навіщо вся ця змарнована краса? Щоб змусити нас страждати ще більше. Беатріче, будь ласка, залишайся. Боже, будь ласка»* [6, с. 158]. Найгірше, що трапилось з Беатріче, на її думку, – це не смерть, а втрата мрії: *«Я втратила всі свої мрії, як і волосся»* [6, с. 174]. Прослідковуємо проблему кохання у романі, що є домінуючою, від зародження до трагічного завершення: *«Кохання існує не для того, щоб зробити нас щасливими, а для того, щоб показати нам, наскільки сильною є наша здатність переносити біль. Ось секрет щастя: просто будьте собою. Роби те, до чого маєш хист»* [6, с. 168]. Так Лео проводить із Беатріче останні години її життя, бо *«Беатріче – це рай для Данте»* [6, с. 171] (очевидна інтертекстуальність).

Сільвія («голубий ангел») підтримує Лео у цьому складному випробуванні. Вона – сила, яка дає йому сміливості, і живильна енергія, що допомагає рухатися далі. Навіть коли вона обманює Лео, даючи помилковий номер телефону Беатріче, то її подальші вчинки свідчать про її любов і вияв дружби: *«Вона бере мене за руку, і ми, тендітні, як листя, йдемо мовчки решту часу цього дня, рука в руці, кожен сильний не від власної сили, а від тієї, яку можна віддати іншому»* [6, с. 178]. Лео вагається між почуттями, *«але саме Беатріс відкрила мені очі, саме вона змусила мене подивитися на те, чого я не міг бачити. Сільвія – це дім. Сільвія – це мир. Сільвія – це гавань. Чи зможу я коли-небудь дістатися до тебе, Сільвіє?»* [6, с. 211]. Багато часу займає для Лео наважитися прочитати лист Сільвії та знову почати жити і любити: *«Життя – це єдине, що не обманює, якщо ти, серденько, маєш мужність його прийняти»* [6, с. 241]. Їхньою мелодією стає життєстверджуюча пісня, яку Лео співає Сільвії. Це символічна «друга спроба кохання»: *«Візьми мене з собою, / серед таємниць ангельських / і демонічних посмішок. / І я перетворю їх / на конфетті ніжного світла. / І я завжди буду тікати / у кольори, які потрібно відкрити»* [6, с. 234] (Дж. Нанніні «Агіа». – І. К.)

Суть життя підлітка Лео формулює так: *«Чи можливо, щоб у шістнадцять років ти був переконаний, що життя – це школа, а школа – це життя? Що пекло – це викладачі, а рай – час канікул? Що оцінки – це Страшний суд? Чи можливо, що в шістнадцять років світ має діаметр шкільного подвір'я?»* [6, с. 173]. От сенс свого життя Лео бачить у тому, щоб бути з Беатріче до кінця; так його світ знову стає кольоровим: *«Беатріче розплющує очі і посміхається: зелений колір її очей, рудий колір волосся і золото посмішки – це кольори, якими розфарбований світ»* [6, с. 188]. Вони разом співають пісню про сонце, що втілює надію у виконанні Елізи: *«Секрет у тому, щоб / робити все так, ніби, / робити все так, ніби / ти бачиш тільки сонце, / ти бачиш тільки сонце, / ти бачиш тільки сонце... / А не те, чого немає...»* (пісня італ. співачки Елізи «Qualcosa che non c'è». – І. К.)

Після смерті Беатріче перед Лео постає важливе екзистенційне питання, як йому жити далі без неї: *«Розумію, що у мене є все, що вона втрачає: волосся, школа, танці, дружба, сім'я, кохання, надії, майбутнє, життя... але я не знаю, що я роблю з усіма цими речами»* [6, с. 191]. Поступово він учить цінувати те, що у нього є: *«Мої органи чуття ніби розвинули іншу форму сприйняття: все те, що втрачає Беатріче, я повинен пережити не тільки за себе, але і за неї. Я маю прожити це двічі»* [6, с. 192]. Беатріче передає йому своє захоплення подорожами, Лео готує для неї презентації про інші країни та міста, національний одяг, їхні культурні особливості: Тадж-Махал, Ріо-де-Жанейро, Сідней, Токіо, Амстердам, Стоунхендж. На інтертекстуальному прикладі про Астольфа з «Несамовитого Роланда» Л. Аріосто (лицарський роман XVI ст., де Астольф здійснює політ на Місяць, щоб забрати там втрачений розум лицаря Роланда). Беатріче показує, що найбільша втрата у житті – це даремно згаяний час. Лео їй розповідає міф про Персея, асоціюючи себе із цим героєм, що

готовий побороти чудовисько і врятувати Беатріче, як Персей Андромеду. Лео вигадує історію про маленьку і світлу білу зірку Нану, що виростає і стає до дорослою червоною зіркою-велетнем: *«Але секрет Червоного Велетня полягав у тому, щоб залишатися Наною всередині себе. Проста, світла і чиста, як Нана, навіть якщо вона здавалася велетенською і червоною»* [6, с. 199]. Спостерігаємо символічність коливання життя від радості до горя, що відображене у біло-червоній кольористиці.

Лео допомагає писати щоденник Беатріче, де її волосся символізує життя: *«Цікаво, чи на небесах у мене знову буде руде волосся... Якщо ти зробив його рудим, то це тому, що тобі так подобалося, повне життя. То, може, мені його повернути»* [6, с. 193]. Рядки вірша Сафо, на думку Лео, передають його почуття: *«Соковите яблуко червоніє на кінці гілки на найвищій гілці: збирачі яблук забули його; ні, насправді: вони не забули його, але не змогли дотягнутися до нього»* [6, с. 211]. Беатріче передає Лео свій щоденник, що дає йому можливість побачити хворобу очима дівчини: *«Із сьогоднішнього дня я хочу любити життя так, як ніколи не любив. Мені майже соромно»* [6, с. 244]. Він краде голубий камінчик із будинку Беатріче, що стає його талісманом.

Проблема смерті – одна з головних для переходу з підлітковості у дорослість для Лео. *«Це слово, «мертвий», настільки жорстоке, що ви можете сказати його лише один раз, а потім вам доведеться замовкнути»* [6, с. 246]; *«Навіть Бог марнує свою кров: нескінченний дощ криваво-червоної любові щодня омиває світ, намагаючись зробити нас живими, але ми залишаємося більш мертвими, ніж мертві. Мені завжди було цікаво, чому любов і кров одного кольору: тепер я знаю. У всьому винен Бог! Цей дощ мене не зачіпає. Я непроникний. Я залишаюся мертвим»* [6, с. 229].

Роман має завершальну частину «Після літа», де епіграфом є слова Данте *«Я ридаю, у своєму плачі кличу Беатріче і кажу: «Тепер ти померла?»; і поки я кличу її, вона втішає мене»* [6, с. 234]. Мама пояснює сутність кохання синові: *«Лео, любити – це дієслово, а не іменник. Це не щось раз і назавжди встановлене, але воно розвивається, росте, піднімається, падає, тоне, як річки, що заховані в серці землі, але ніколи не припиняють своєї течії до моря. Іноді вони залишають землю сухою, але під нею, в темних ущелинах, течуть, а іноді піднімаються і б'ють назовні, запліднюючи все навколо»* [6, с. 237].

Життя Лео найкраще втілює символічний образ костюма Арлекіна, що, будучи найбіднішим, стає найбагатшим у яскравому кольоровому костюмі: *«Арлекін мав найкрасивіший та найоригінальніший костюм. Усі інші діти дивувалися і запитували, де він його купив, але мовчав, щоб зберегти таємницю своєї мами, яка цілу ніч шила ці кольорові клаптики: білі, червоні, сині, жовті, зелені, помаранчеві, фіолетові... І зрозумів, що він не бідний, бо мама любила його більше за всіх, і костюм був доказом»* [6, с. 247]. Так кохання символічно перемагає смерть, бо *«коли ми відчуваємо себе найбіднішими, життя, як мати, шие для нас найкрасивіший костюм»* [6, с. 248].

Написання книги про пережите стає справою життя Лео, що стає засобом пам'яті про Беатріче та про складний червоно-білий період у житті: *«Червона ручка. Червона, як кров. Червоне, як любов, чорнило чистих сторінок життя. Я вірю, що єдині речі, які варто пам'ятати, ті, що написані кров'ю: кров не робить помилок, і жоден професор не може їх виправити. Білизна цих сторінок більше не лякає мене, і я завдячую цим Беатріче: вона, біла, як молоко, червона, як кров. Я вдивляюся в блакить очей Сільвії: море, в якому кораблі, не гинучи, на дні якого завжди спокій, навіть коли поверхня штормить. І коли це море заколисусь мене, я посміхаюся ідеальною посмішкою»* [6, с. 249]. Лео віддає для перевірки манускрипт учителю Мрійнику, що не має потреби там нічого виправляти, бо з досвіду Лео вже знає, що у житті *«потрібен білий. Так само, як і червоний»* [6, с. 251].

Висновки й перспективи подальшого дослідження. Проаналізовано символіку кольорів, що відображають головні проблеми роману «Біла, як молоко, червона, як кров»: кохання, життя, утрата, дружба, навчання, дорослішання. Зазначимо, що смерть Беатріче стає катализатором для самоусвідомлення Лео та поштовхом до активного життя. Руйнівними компонентами світу підлітковості, що відштовхують бажання жити і самореалізуватися, є буття-у-школі (*«школа – це парк розваг, в якому повно людей точно в такому ж становищі, як і я»* [6, с. 14]), буття-у-сім'ї на початку роману, коли панує непорозуміння між батьками і Лео (*«Який сенс описувати колір сліпому? Мама не розуміє»* [6, с. 31]) та буття-у-собі (екзистенційна самотність Лео). Констатуємо категоричність сприйняття світу підлітком через два головні кольори (опозиція біле (не-життя, смерть) – червоне (життя і кохання)), доповнені блакитним (дружба, любов); лише наприкінці роману білий аркуш не несе негативної конотації, а стає простором висловлення та очищення. Відзначаємо, що підліток не хоче пристосовуватися до дійсності «ворожого» для нього соціуму (буття-у-школі); підкреслюємо гіперболізацію емоційного переживання кохання та уразливу свідомість на етапі переходу до дорослішання. Визначено атрибути «радісті-попри-все» (чи «червоного-попри-все»): руде волосся Беатріче, голубий камінчик, мотоцикл як постійний рух уперед, мобільний телефон із Т9, що має символічні підказки (слово «Бог» пише як лох), листи до Беатріче, лев'яча грива Лео, лист партизана, маргаритка, печера, зірка Нана, костюм Арлекіна). Акцентовано на значущості інтертекстуальних (Данте і Беатріче, «Аліса у Дивокраї», Астольф, Персей, Одисей, Геракліт, Сафо, Р. Бредбері, Христос) та інтермедіальних (Барт Сімпсон, фільм «Спілка мертвих поетів», картина Е. Моне, пісні Елізи, Дж. Нанніні та ін.) паралелей для поглиблення авторської інтенції життєствердної позиції *червоного*. Уважаємо, що світ підлітковості попри випробування коханням і смертю набуває радісного червоного у трактуванні А. д'Авенія; модус радості видозмінюється, проте залишається домінуючим. Головний персонаж – Лео проходить складний шлях до дорослішання і самоідентифікації через випробування коханням і смертю, навчившись відповідальності та самопожертви задля іншого та

подолавши свої страхи і слабкості, він здобуває право жити і любити. Відзначимо важливість щоденника Беатріче, листів та повідомлень Лео, листа Сільвії як засобів самовираження підлітків.

Італійського письменника А. д'Авенія диференціюємо як автора-посеред-підлітковості, оскільки він присвятив своє життя навчанню дітей та волонтерству, звідси у романі прослідковується його обізнаність із проблемою підлітків ХХІ ст. Його роман «Біла, як молоко, червона, як кров» спрямований як до/для підлітків, так і до/для дорослої аудиторії. Нарація від першої особи спрацьовує бездоганно, оскільки підліток Лео виступає «медіумом» між проблемними підлітками та їхніми батьками, даючи змогу побачити проблему ніби зсередини, до такого висновку доходимо, застосувавши метод рецептивної естетики. Змодельований А. д'Авенія світ підлітковості показує важливість питань кохання, дружби, смерті, сімейних цінностей для підлітків.

За межами дослідження залишилася роль учителя у житті підлітка, якій буде присвячена окрема стаття. Інші твори А. д'Авенія «Переключка», «Кожна історія є історією любові» стануть об'єктом окремого аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Качак Т. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку ХХІ ст. : монографія. Київ : Академвидав, 2018. 352 с.

2. Кохан Р. Символіка дитинства в художньому світі роману Юстейна Гордера «Помаранчева дівчинка». *Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Серія «Філологічні науки»*. 2016. Вип. 23. С. 91–97.

3. Кохан Р. «Як воно: «отримати в подарунок увесь світ?»: поетологічне розгадування РАДІСНОЇ головоломки : монографія. Одеса : Гельветика, 2020. 320 с.

4. Тичініна А., Нікоряк Н. Екзистенціали самотності в романі Д. Овенс «Там, де співають раки». *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. 2024. Вип. 2(12). С. 89–94, DOI: <https://doi.org/10.32689/maur.philol.2024.2.14>

5. Огар Е. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки. Львів : Аз-Арт, 2003. 160 с.

6. D'Avenia A. Bianca come il latte, rossa come il sangue. Mondadori, 2010. 255 p. URL: [alessandro-davenia-bianca-come-il-latte-rossa-come-il-sangue1.pdf](https://www.mondadori.it/it/9788859501111/9788859501111_bianca_come_il_latte_rossa_come_il_sangue1.pdf)

7. Matsevko-Bekerska L.V. Narrator in the artistic world : the cognitive projections. Vectors of the development of philological sciences at the modern stage: collective monograph / Andreichuk N., Babelyuk O., Bialyk V., Ivanchenko M., etc. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2019. P. 134–156.

REFERENCES

1. Kachak, T. (2018). Tendentsiyi rozvytku ukrayins'koyi prozy dlya ditey ta yunatstva pochatku ХХІ st.: monohrafiya [Trends in the development of Ukrainian prose

for children and youth in the early 21st century: a monograph]. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].

2. Kokhan, R. (2016). Symvolika dytynstva v khudozhnomu sviti romanu Yusteina Gordera «Pomarancheva divchynka» [Symbolism of childhood in the artistic world of Justyn Gorder's novel «The Orange Girl»]. *Zbirnyk naukovykh prats Poltavskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni V.H. Korolenka. Serii: Filolohichni nauky. [Collection of scientific works of the V.G. Korolenko Poltava National Pedagogical University. Series: Philological Sciences]*, 23, 91–97 [in Ukrainian].

3. Kokhan, R.A. (2020). «Yak vono: otrymaty v podarunok uves' svit?» Poetolohichne rozhaduvannya RADISNOYI holovolomky: Monohrafiya. [«How does it feel to receive the whole world as a gift?» Poetic solving of a JOYFUL puzzle: a monograph]. Odessa: «Helvetyka» [in Ukrainian].

4. Tychinina, A., Nikoriak, N. (2024). Ekzystentsialy samotnosti v romani D. Owens «Tam, de spivaiut raky». [The existential aspects of loneliness in D. Owens' novel «Where the Craydads Sing»]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Filolohiia. [Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Philology]*. Vol. 2 (12). P. 89–94. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2024.2.14>

5. Ohar, E. (2003). Dytyacha knyha: problemy vydavnychoyi pidhotovky. [Children's books: issues in publishing]. Lviv: Az-Art [in Ukrainian].

6. D'Avenia, A. (2010). Bianca come il latte, rossa come il sangue. Mondadori, 255 p. Retrieved from: [alessandro-davenia-bianca-come-il-latte-rossa-come-il-sangue1.pdf](#) [in Italian].

7. Matsevko-Bekerska, L.V. (2019). Narrator in the artistic world: the cognitive projections. In N. Andreichuk, O. Babelyuk, V. Bialyk, M. Ivanchenko, etc., *Vectors of the development of philological sciences at the modern stage: collective monograph* (pp. 134–156). Lviv-Torun: Liha-Pres.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 15.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.02.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 10.04.2026